

Lausunto

16.07.2024

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Plan International Suomi kiittää mahdollisuudesta lausua Oikeusministeriön antamasta lakiluonnoksesta. Plan International on kansainvälinen lastenoikeusjärjestö, joka työskentelee lasten oikeuksien ja yhdenvertaisen aseman puolesta yli 80 maassa.

Yhdenvertainen Suomi on edellytys ihmisoikeuksien ja kaikille paremman yhteiskunnan toteutumiselle. On ehdottoman tärkeää, että yhdenvertaisuutta edistetään ikätasoisesti jo aivan pienempien lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. Sukupuoli- ja sosiaalisiin normeihin liittyvien stereotyyppien muodostuminen alkaa jo pienenä varhaislapsuudessa. Varhaiskasvatuksessa luodaan tärkeä perusta yhteiskunnan yhdenvertaisuudelle.

Plan on lausunut lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden näkökulmasta aiemmin mm. Valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon ja sen toimenpideohjelman, VANUPO-ohjelman sekä Kansallisen lapsistrategian toimenpideohjelman yhteydessä. Lisäksi Planin työhön kuuluu opetus- ja kasvatusalan ammattilaisten kouluttaminen yhdenvertaisuusasioista. Olemme työssämme huomanneet, että koulu- ja kasvatusyhteisöjen toiminnan kehittäminen on vaikuttavaa, kun siihen saa vertaistukea ja hyviä käytännönläheisiä työkaluja.

Suomi on lapsen oikeuksien sopimuksen ratifioidessaan sitoutunut edistämään tietoisuutta lapsen oikeuksista, mutta tietoisuus on edelleen valitettavan matalalla tasolla. Lapsen oikeuksien komitea on kannustanut Suomea jatkamaan tietoisuutta lisääviä toimenpiteitä. Varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaiset yhdenvertaisuussuunnitelmat edistävät tätä tarkoitusta erinomaisella tavalla.

Plan yhtyy Lastensuojelun Keskusliiton lausuntoon siinä, että toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnittelun keskeinen vahvuus on henkilökunnan, lasten ja vanhempien osallistaminen prosessiin. Nyt ehdotetussa laissa poistuisi velvoite kuulla lapsia ja näiden huoltajia edistämistoimenpiteistä. Pidämme tätä muutosta huolestuttavana ja lasten oikeuksia heikentävänä.

On myös ongelmallista, että uusi yhdenvertaisuuslaki on tullut voimaan vasta noin vuosi sitten, mutta lakia ollaan jälleen uudistamassa. Lain perusteluissa uudistamisen syyksi mainitaan lähinnä kuntien norminpurku ja mahdolliset säästövaikutukset, joita ei ole kuitenkaan pystytty kattavasti laskemaan. Plan vetoaakin Opetushallituksen lausuntoon siinä, että muutoksella saavutettavat tosiasialliset taloudelliset säästöt olisivat vähäisiä. Yhdenvertaisuuden edistäminen ei ole – eikä saa olla - kunnille ylimääräinen kustannuserä.

Lakiesityksessä todetaan useaan kertaan, että tosiasiallisia vaikutuksia yhdenvertaisuuslain uudistamisesta ei ole mahdollista todentaa, sillä laki on ollut voimassa niin lyhyen aikaa. Toisaalta esityksessä tunnustetaan kuitenkin se, että nyt ehdotettu yhdenvertaisuuden edistämisen siirtäminen järjestäjä- ja tuottajatasolle voisi vaikuttaa henkilöstön kouluttautumiseen haitallisesti. Planin kokemuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokoulutuksiin osallistuvat eniten henkilöt, jotka pitävät yhdenvertaisuuden edistämistä jo valmiiksi tärkeänä. Henkilöstön vahvemman sitoutumisen, kouluttautumisen ja vaikutusmahdollisuuksien takia pidämme edistämistä vastuun siirtämistä ylemmälle tasolle yhdenvertaisuutta heikentävänä muutoksena.

Lisäksi Plan korostaa, että yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden suunnitteluun on saatavissa ohjausta ja koulutusta useilta järjestöiltä. Parhaimmillaan laadukas suunnittelu johtaa konkreettisiin tekoihin koko varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseksi ja yhteisön kaikkien jäsenten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Edellä mainituista syistä emme kannata hallituksen esitystä.

Lausunnon ovat valmistelleet vaikuttamisen asiantuntija Senni Martikainen ja globaalikasvatuksen ohjelmapäällikkö Minna Mannert.

Martikainen Senni
Plan International Suomi